

Museum
Leuven

21.02.20
→ 28.06.20

KILUANJI KIA HENDA

PERSDOSSIER

Kiluanji Kia Henda

21.02.20 - 28.06.20

Kiluanji Kia Henda (1979, Luanda, Angola) onderzoekt op een unieke en uitdagende manier hedendaagse maatschappelijke kwesties en zet zo aan tot kritisch denken. Zijn werk behelst een breed scala aan thema's – onder andere politiek, identiteit en de complexe relatie tussen Afrika en het Westen – die vaak op een poëtische of satirische manier worden aangesneden. De kunstenaar maakt hoofdzakelijk gebruik van fotografie, video en installaties, stuk voor stuk aanwezig in M in zijn eerste Belgische solotentoonstelling.

Machtdynamiek

Kia Henda groeide op in Angola tijdens de burgeroorlog na de onafhankelijkheid. Zijn kunst is geworteld in de geschiedenis van zijn land, maar is ook het resultaat van een mondiaal traject, aangezien Angola al eeuwenlang gevormd wordt door buitenlandse invloeden, van de Portugese kolonisatie tot de steden die er vandaag door China worden gebouwd. Het werk van de kunstenaar is doordrongen van dit mondiale aspect en legt de machtdynamiek tussen landen en continenten bloot, met inbegrip van de verschillende instrumenten die worden gebruikt om macht af te dwingen.

Ironie en humor

Hoewel hij begon als autodidactisch straatfotograaf, ontgroeide Kia Henda zijn oorspronkelijke documentaire aanpak ten voordele van steeds universelere verhaallijnen. Het ondermijnen van de geschiedenis en het verweven van fictieve elementen met feiten leidde tot nieuwe creatieve mogelijkheden, vol humor en ironie. Zo stichtte de kunstenaar een denkbeeldige organisatie met de naam *O.R.G.A.S.M. (Organisation of African States for Mellowness, 2011-2013)* en presenteerde hij fotografisch bewijs van een Angolese ruimtemissie naar de zon die nooit heeft plaatsgevonden (*Icarus 13, 2008*).

Hedendaagse thema's, tijdloze dimensie

In M vult de kunstenaar twee zalen met zowel recent als ouder werk. Hoewel de tentoongestelde kunstwerken erg verschillend zijn qua vorm, verrassen ze en zetten ze ons ertoe aan om vragen te stellen bij wat we zien en verder te kijken dan de schijn. De politieke ondertoon komt tot uiting via een aantal hedendaagse thema's: migratie, uitsluiting en de relatie tussen natuur en cultuur. Doordat de geopolitieke verwijzingen suggestief blijven en de vormtaal naar abstractie neigt, krijgen de vragen die Kiluanji Kia Henda opwerpt een universele, tijdloze dimensie.

Curator: Eva Wittocx

www.mleuven.be/kiahenda

Getoonde werken

De tentoonstelling vindt plaats in zalen 2.A en 2.B.

2.A The Isle of Venus, 2018

In het midden van de stad toont de kunstenaar ons een eiland, al gaat het hier om een industrieel eiland met betonblokken, een echo van de gebouwen buiten. De roep van een sirene trekt onze aandacht wanneer we geconfronteerd worden met de bewoners van het eiland in de vorm van kleine witte beeldjes. Hun kleurrijke verschijning en gladde textuur staan in contrast met de ruwe omgeving en voegen zo wat vrolijkheid en speelsheid toe aan het grijze ensemble genaamd *The Isle of Venus*. De titel is ontleend aan een canto uit Camões' *De Lusiaden*, het beroemde Portugese epische gedicht ter ere van de ontdekkingsreizen van Vasco da Gama. Camões' mythische eiland nodigde de Portugese zeelui uit voor een liefdesfeest met oceaannimfen.

Kiluanji Kia Henda's eiland blijkt iets minder gastvrij – de titel is ironisch. De sirenezang blijkt het Angolese lied *Monami* te zijn, over een moeder die treurt om het verlies van haar kind, een beklievende weergave van verdriet en machteloosheid, die op gezette tijden doorbroken wordt door witte ruis. Voor de felle kleur van de beeldjes zorgen de condooms (*camisas-de-vênus* in het Portugees, letterlijk 'venushemden'), tekens van afscheiding en steriliteit. Onder deze bescherming herkennen we replica's van beroemde beelden uit de Europese kunstgeschiedenis, zoals de *Venus van Milo* en *David*. We bevinden ons niet voor een liefdeseiland, maar voor een troosteloos fort met een bakstenen muur die oprijst om de schatten te beschermen.

Een plek achter slot en grendel omringd door de zee, het verlangen om monumenten en bij uitbreiding de Europese kunst en cultuur 'onaangeroerd en onbedorven' te houden... Wat we hier zien, roept vragen op over de houding van sommige Europese landen ten opzichte van migranten die de Middellandse Zee oversteken en die beschouwd worden als vreemde elementen die buitengehouden moeten worden.

Een reeks foto's aan de muur duidt herhaaldelijk op het inherente gevaar. Zwarte rechthoeken wissen delen van de zee uit en suggereren zinloosheid en dood. De aanwezigheid van deze rechthoeken kan ook geïnterpreteerd worden als een vorm van censuur. Onze positie tussen het onbereikbare eiland en de uitgewiste, al te veelzeggende foto's is een uitnodiging om een standpunt in te nemen.

2.A Mare Nostrum (Black Birds), 2019

Kiluanji Kia Henda's eiland blijkt iets minder gastvrij – de titel is ironisch. De sirenezang blijkt het Angolese lied *Monami* te zijn, over een moeder die treurt om het verlies van haar kind, een beklievende weergave van verdriet en machteloosheid, die op gezette tijden doorbroken wordt door witte ruis. Voor de felle kleur van de beeldjes zorgen de condooms (*camisas-de-*

vênus in het Portugees, letterlijk 'venushemden'), tekens van afscheiding en steriliteit. Onder deze bescherming herkennen we replica's van beroemde beelden uit de Europese kunstgeschiedenis, zoals de Venus van Milo en David. We bevinden ons niet voor een liefdeseiland, maar voor een troosteloos fort met een bakstenen muur die oprijst om de schatten te beschermen.

Een plek achter slot en grendel omringd door de zee, het verlangen om monumenten en bij uitbreiding de Europese kunst en cultuur 'onaangeroerd en onbedorven' te houden... Wat we hier zien, roept vragen op over de houding van sommige Europese landen ten opzichte van migranten die de Middellandse Zee oversteken en die beschouwd worden als vreemde elementen die buitengehouden moeten worden.

Een reeks foto's aan de muur duidt herhaaldelijk op het inherente gevaar. Zwarte rechthoeken wissen delen van de zee uit en suggereren zinloosheid en dood. De aanwezigheid van deze rechthoeken kan ook geïnterpreteerd worden als een vorm van censuur. Onze positie tussen het onbereikbare eiland en de uitgewiste, al te veelzeggende foto's is een uitnodiging om een standpunt in te nemen.

Ingang 2.B *The Geometric Ballad of Fear*, 2019

In deze fotoserie zijn kustlandschappen bedekt met geometrische motieven, waardoor ze naar de achtergrond verdwijnen. Hoewel het monochrome kleurenschema een egaliserend effect heeft, volstaat het niet om het contrast tussen het artificiële oppervlak en de natuurlijke wereld waarvan het ons scheidt te verminderen.

De kustfoto's zijn door Kiluanji Kia Henda gemaakt tijdens een residentie op Sardinië. Door de beelden digitaal te veranderen en een repetitief decoratief patroon aan te brengen maakt hij van het eiland een onbereikbare plek. De zwart-witfotografie versterkt het gevoel van een onoverbrugbare afstand.

Met de overtochten van de migranten in het achterhoofd krijgt het rasterachtige patroon een nieuwe betekenis. Zo gezien wordt de Middellandse Zee als natuurlijke grens onoverbrugbaar gemaakt door middel van tralies die door de mens zijn gemaakt en die de ontoegankelijkheid van het eiland versterken.

De tralies zijn niet minder aanwezig omdat we weten dat ze afwezig zijn in de natuur. Zijn de diepste verankerde grenzen niet altijd een product van onze geest? De angst waarop in de titel wordt gezinspeeld, verwijst naar de emotie die bij een gevaarlijke reis komt kijken. Tegelijkertijd is het een aanklacht tegen een van de drijvende krachten achter de beslissing van de mens om grenzen te trekken die in wezen mentaal zijn, en ze vervolgens in stand te houden.

2.B *Paradise Metallic*, 2014, 24'40"

In deze vierkanaals video-installatie, het vroegste werk van de kunstenaar dat in M te zien is, worden we uitgenodigd om samen met de mysterieuze figuur

'De Man Met De Schop' op reis te gaan langs visioenen en ontwakingen. Of is het één lange droom? In deze visuele vertelling is het moeilijk om de grens te trekken tussen feit en fictie. De Man Met De Schop volgt zonder meer zijn verbeelding. Vanaf het begin is zijn doel duidelijk: zijn ideale stad bouwen in het midden van de woestijn.

Bij een eerste poging om zijn territorium af te bakenen zet De Man Met De Schop een cirkel uit in het zand. Deze voorlopige grens wordt opgeslokt door de woestijn. Een tweede poging is het optrekken van een bakstenen muur, letterlijk gebouwd op mensenmaat. Dit blijkt niet alleen tevergeefs, maar heeft ook destructieve gevolgen. Uiteindelijk laat De Man zijn assistenten een metalen structuur bouwen en past hij het landschap aan 'aan zijn eigen wensen'. Het is veelzeggend dat het om een erg grafische, lege constructie gaat met een zekere virtuele kwaliteit.

Zijn we net getuige geweest van een duel tussen de mens en de natuur? In deze allegorie overheerst de machtsstrijd. *Paradise Metallic* roept ons op om na te denken over wat de gevolgen zijn als we iets proberen op te leggen zonder rekening te houden met de werkelijkheid, in dit geval een door de mens gemaakte constructie die aan de woestijn wordt opgedrongen. De metalen skyline die uit het zand oprijst, symboliseert futuristische steden die haaks staan op hun omgeving. Deze kunstmatige nederzettingen zijn gemakkelijk te kopiëren, een knip-en-plakeigenschap die wordt benadrukt door de visuele veelvoudigheid aan de muur.

Dubai komt in ons op als het archetype van dit soort stedenbouw en architectuur dat zich over de hele wereld heeft verspreid. Kiluanji Kia Henda was van dichtbij getuige van dit fenomeen in Luanda, zijn woonplaats in Angola, waar de door China gebouwde satellietstad Kilamba lang een spookstad bleef. Angola was voor de kunstenaar ook op een ander niveau een inspiratiebron. Het uitzetten van de lijnen in het begin van de video en de contouren van de constructie doen denken aan traditionele Sona-tekeningen (ideogrammen in het zand) en benadrukken Kiluanji Kia Henda's toe-eigening van lokale elementen om universele verhalen te vertellen.

BIOGRAFIE

Kiluanji Kia Henda (1979, Luanda, Angola) woont en werkt in Luanda en Lissabon. Enkele van zijn recente soloshows zijn de volgende: *Something Happened on the Way to Heaven* in MAN in Nuoro (2020), *Concreto Blues* in Jahmek Contemporary Art in Luanda (2019), *A Ilha de Vénus* in HANGAR – Centro de Investigação Artística in Lissabon (2018), *A City Called Mirage* in de International Studio and Curatorial Program (ISCP) in New York (2017), *In the Days of a Dark Safari* in Galeria Filomena Soares in Lissabon, Goodman Gallery in Kaapstad (2017) en *Self-Portrait As A White Man* in Galleria Fonti in Napels (2010).

Kia Henda nam deel aan groepstentoonstellingen in verschillende instellingen, waaronder Zeitz MOCAA in Kaapstad (2019), Tate Modern in Londen (2019), MAAT in Lissabon (2018), Centre Georges Pompidou in Parijs (2016), het National Museum of African Art – Smithsonian Institution in Washington D.C. (2015) en het Guggenheim Museum in Bilbao (2015). Zijn werk was te zien in de Biënnale van Gwangju (2018), de Biënnale van São Paulo (2010), de Biënnale van Venetië (2007) en de Triënnale van Luanda (2007).

In 2017 ontving Kia Henda de Frieze Artist Award. Hij toonde zijn werk *The Fortress* op het binnenplein van Somerset House (Londen) in 2019. De kunstenaar won de National Culture and Arts Award van Angola in 2012. Zijn werk is terug te vinden in verschillende openbare en private collecties, waaronder die van Tate Modern (Londen), het Museum voor Hedendaagse Kunst in Warschau, het FRAC Grand Large – Hauts-de-France (Duinkerke) en het Pérez Art Museum (Miami).

SAVE THE DATE

In samenwerking met Afrika Filmfestival programmeert M drie **filmvertoningen**, met een introductie en nabespreking door een gastspreker.

Informatie en inschrijving: www.mleuven.be/afrikafilmfestival

12.03, 20:00, *Another Day of Life*, 2018, 1h25 min

Geanimeerde documentaire over de burgeroorlog in Angola (Best European Animated Feature Film, European Film Awards, 2018)

16.04, 20:00, *The Foreigner's Home – Toni Morrison at the Louvre*, 2018, 56 min

Documentaire over de visie van schrijfster Toni Morrison en haar tentoonstelling in het Louvre

30.04, 20:00, *Do Outro Lado do Mundo*, 2016, 52 min

Documentaire over interculturele liefdesverhalen in Angola (Prijs van de Vlaamse Unesco Commissie, 2018)

MEER INFO

Philippe Mertens

+32 (0)16 27 29 38

philippe.mertens@leuven.be

www.mleuven.be/kiahenda